

KERKENBELEIDSPLAN

BAARLE-HERTOG

Sint-Remigiuskerk
Baarle-Hertog – Centrum

Sint-Rumolduskerk
Baarle-Hertog - Zondereigen

31/03/2025

Ten geleide:

Het doel van dit sjabloon is niet meer of niet minder dan tot een goed kerkenbeleidsplan te komen. In dit sjabloon is bij de 'decretaal verplichte velden' (cultuurhistorische waarde, beschermingsstatuut, bouwfysische toestand, eigendomstoestand, situering in de ruimtelijke omgeving, actueel gebruik, onderbouwde toekomstvisie met plan van aanpak) meegegeven hoe die velden uit te diepen zijn. Daarnaast bevat het bijkomende relevante velden – in de tekst aangeduid als 'optioneel'.

Daarmee wil het Platform Toekomst Parochiekerken je op weg helpen. Met dit sjabloon breng je de belangrijkste randvoorwaarden in kaart voor vervolgstappen zoals participatietrajecten en bestemmingsstudies. Het sjabloon laat toe dat je een strategisch kader uitdiept waarbinnen het lokaal bestuur en de kerkbesturen de parochiekerken behartigen.

Het opzet van het sjabloon is vooral *beschrijvend*. Pas de laatste hoofdstukken *interpreteren* de basisgegevens en beschrijvingen uit de voorgaande delen. Zo kom je tot een visie en plan van aanpak. Op die manier zoekt dit sjabloon naar een veralgemeende objectiviteit, niet in het minst om in latere fases allerlei toevalligheden, veranderingen en onverwachte gebeurtenissen het hoofd te bieden. Een bijkomend voordeel van dat streven naar objectiviteit op diverse vlakken (erfgoed, architectuur, bouwtechniek, context, gebruik ...) is dat je beter in staat bent om in te schatten welke expertise nodig is om eventuele volgende fasen tot een goed einde te brengen.

Het zijn de gemeente en de kerkbesturen die doorgaans dit sjabloon invullen, of, als een andere partij het plan opmaakt, ten minste onderschrijven wat op deze pagina's opgenomen is.

In bepaalde gemeenten kan de Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddienst (IOED) of de streekintercommunale advies verlenen of ondersteunen bij de opmaak van het plan. Bij twijfel: contacteer de instanties zelf of roep de hulp in van het Platform Toekomst Parochiekerken. Als er vragen zijn over bepaalde elementen in dit sjabloon of als er een vraag is naar externe begeleiding, contacteer dan ook het Platform Toekomst Parochiekerken. Wij helpen je graag op weg.

PARCUM

Platform Toekomst Parochiekerken

PARCUM vvsg

Dit sjabloon werd opgesteld door PARCUM vzw en aangevuld door het Platform Toekomst Parochiekerken. Het dient als houvast bij het opstellen van een kerkenbeleidsplan.

PARCUM vzw
Abdij van Park 7
3001 Leuven
www.parcum.be
info@parcum.be
016 40 60 73
BTW 0461.895.885
RPR Leuven

Platform Toekomst Parochiekerken
Bischoffsheimlaan 1-8
1000 Brussel
www.toekomstparochiekerken.be
info@toekomstparochiekerken.be
02 207 54 49

INLEIDING

Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente BAARLE-HERTOG:

- SINT-REMIGIUS, Kerkplein 1, 2387 BAARLE-HERTOG, CENTRUM
- SINT-RUMOLDUS , Zondereigen 6, 2387 BAARLE-HERTOG , ZONDEREIGEN

De volgende stappen werden doorlopen in het traject om tot dit kerkenbeleidsplan te komen.

01/02-15/02/2025 : Een voorontwerp werd gemaakt door Frans Verhoeven, afgevaardigde van de bisschop in de kerkraad van Baarle-Hertog op basis van het kerkenbeleidsplan van 2017.

05/03/2025 : het voorontwerp werd voorgelegd aan de kerkraden in de gemeente Baarle-Hertog, en aan het college van burgemeester en schepenen te Baarle-Hertog voor aanvullingen, opmerkingen, correcties,

06/03-20/03/2025 : verwerken aanvullingen en correcties van de kerkraden en van het college van burgemeester en schepenen en komen tot een ontwerp.

24/03-30/03/2025 : voorleggen ontwerp aan de kerkraden gemeente Baarle-Hertog en aan het college van burgemeester en schepenen te Baarle-Hertog en aan het team van de Pastorale Eenheid Heilige Nicolaas van Poppel voor laatste lezing.

31/03/2025 : finaliseren ontwerp door Frans Verhoeven.

01/04/2025 : overmaken kerkenbeleidsplan aan de Pastorale Eenheid Heilige Nicolaas van Poppel, aan het gemeentebestuur van Baarle-Hertog en aan de kerkraden in de gemeente Baarle-Hertog.

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen de gemeente BAARLE-HERTOG, de Pastorale Eenheid Heilige Nicolaas van Poppel, het centraal kerkbestuur van BAARLE-HERTOG, alle kerkfabrieken die eronder ressorteren en het Vicariaat Kempen en werd vervolgens goedgekeurd:

- door de bisschop van ANTWERPEN op datum;
- door de gemeenteraad van de gemeente BAARLE-HERTOG op datum.

De parochie Sint-Remigius is sinds 01/01/2025 , bij de pensionering van de laatste pastoor in Baarle-Hertog E.H. Jan Braspenning, volledig ingebed in de Pastorale Eenheid Nicolaas van Poppel (Arendonk, Ravels, Baarle-Hertog), waar in elke gemeente 1 kerk open blijft (nu alsnog 2 in Arendonk) en waar voorzien is dat er in elke kerk/gemeente in het weekeinde een viering zal zijn. De kerk trekt ook gelovigen aan van de Nederlandse buurgemeente Baarle-Nassau. Binnen de visie van de Pastorale Eenheid Heilige Nicolaas van Poppel worden de reguliere diensten in de gemeente Baarle-Hertog uitgevoerd.

De parochie Sint-Rumoldus behoort tot de Pastorale Eenheid Don Bosco (gemeenten Beerse, Merksplas, Vosselaar) en Zondereigen dat tot de gemeente Baarle-Hertog behoort. Bij het wegvallen van de enige gebedsleider\koster\lector (die intussen de 80 gepasseerd is)

ontstaat er een probleemsituatie naar helpers en ondersteuning. Zondereigen is pastoraal aangewezen op Merksplas. Met betrekking tot de kerk, de kerkfabriek, het centraal kerkbestuur en het kerkenbeleidsplan is men aangewezen op de gemeente Baarle-Hertog waar Sint-Remigius bij de PE Heilige Nicolaas van Poppel hoort. Er is een tendens om meer aansluiting te vinden inzake het vormsel bij Sint-Remigius in Baarle-Hertog. Er is nog een weinig actieve kerngroep. De pastoor van Merksplas nadert stilaan ook de pensioengerechtigde leeftijd. Er zijn ook geen eerste communie- en vormselvieringen. Het aantal uitvaarten is er beperkt en het aantal huwelijken zeer beperkt. Binnen de PE Don Bosco wordt er gewerkt richting 3 basisgemeenschappen: Vosselaar, Merksplas en Beerse

In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. Aan bod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgeving en een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document is er een overzichtstabel opgenomen met de genomen opties (per kerk), de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren.

Handtekening bisdom

Handtekening gemeente

1.1. kerk SINT-REMIGIUS

kadastrale gegevens : Baarle-Hertog, sectie C, 0239/00A000

1.2. kerk SINT-RUMOLDUS

eigenaar : gemeente Baarle-Hertog

adres : Zondereigen 6, 2387 BAARLE-HERTOG

kadastrale gegevens : Baarle-Hertog, sectie K, 0011/00B00

2. FICHE PER KERKGEBOUW

2.1. SINT-REMIGIUS in BAARLE-HERTOG - CENTRUM

Referentie : id: 21343, <https://id.erfgoed.net/afbeeldingen/21343>

2.1.1. Identificatie

Naam: Sint-Remigius

Geografische ligging

- Kerkplein 1, 2387 BAARLE-HERTOG - CENTRUM
- Provincie: ANTWERPEN

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: ANTWERPEN
- Dekenaat of Regio: Dekenaat Kempen Oost
- Pastorale Eenheid : Heilige Nicolaas van Poppel
- Parochie: Sint-Remigius

Eigenaar: de kerkfabriek Sint-Remigius Baarle-Hertog

Bescherming(en)/vastgesteld

- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Parochiekerk Sint-Remigius
Deze vaststelling is geldig sinds 29-03-2019
- is aangeduid als beschermd monument Parochiekerk Sint-Remigius
Deze bescherming is geldig sinds 15-09-1942

2.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Vrijstaande kerk omgeven door voormalig kerkhof met oorlogsmonument noordwaarts van het koor, stenen Heilig Hartbeeld op achzijdige gemetselde sokkel aan zuidzijde, lage bakstenen omheiningsmuur.

Eerste vermelding in 992 van een houten kapel in Baarle, toegewijd aan de Frankische bisschop Remigius en afhankelijk van de abdij van Thorn. Romaans kerkje ter grootte van huidig priesterkoor, van circa 1100.

Huidige kerk in Kempense hooggotiek van circa 1500-1550, vergroot in 1640. Gedeeltelijk uitgebrand op 2/10/1944 en in 1947-1952 naar ontwerp van J. Ritzen vanuit een modern-zakelijke visie heropgebouwd: de vooroorlogse witstenen vensterstijlen en maaswerk werden vervangen door eenvoudige bakstenen Y-traceringen, de met speklagen en pinakels versierde steunberen tot onopvallende steunen herleid en de kerkhofmuur tot een elementaire maar krachtige afbakening gereduceerd; voor de herop te bouwen sacristie werden een hedendaagse inplanting en vormgeving harmoniërend met, doch duidelijk ondergeschikt aan het hoofdgebouw, vooropgezet. De glasramen gerealiseerd door Jos Hendrickx in 1959-1970 en beschouwd als het beste uit zijn oeuvre, kaderen volledig in de vernieuwde vormgeving van het gotische kerkgebouw.

Restauratiewerken in 1986, 1989 en 2000 onder leiding van P. Gevers.

Georiënteerde kruisbasiliek met driebeukig schip van vijf traveeën, ingebouwde westelijke toren, vlak afgesloten transept van één travee, koor van drie rechte traveeën en driezijdige sluiting. Voormalige sacristie in zuidoostelijk kooroksel, bij de heropbouw vervangen door huidige verbindingsgang naar de meer excentrisch gebouwde sacristie.

Bakstenen lijst- en puntgevels, laatstgenoemde met aandak en schouderstukken, enkel gemarkeerd door de omlopende zandstenen afzaat boven de plint, een enkel omgetrokken kordon, de onderdorpels van de vensters en de dekstenen van steunberen en puntgevels; leien zadeldaken. Octogonaal vieringtorentje met opengewerkte klokkenstoel onder ingesnoerde leien spits; smeedijzeren kruis.

Westelijke toren van drie geledingen aangegeven door fijne zandstenen kordons, enkel ter hoogte van de onderste geleding met steunberen aan weerszijden van de hoeken. Oostelijke gevel met onopvallende, tot op de klokkenkamer doorlopende rechthoekige uitsprong met torentrap. Tweemaal ingesnoerde, octogonale leien spits met peervormige helm; kleine dakkapellen ter hoogte van torengoet en bekroning; smeedijzeren kruis. Zeer sober bakstenen korfboogportaal met getrapte dagkanten; houten poort met smeedijzeren hengsels. Tweede torengeliding met twee minuscule rondboogvensterjes in de westelijke gevel, derde met rondbogige galmgaten; onomlijste steigergaten. Zich uitwendig als aaneengeschaalde kapellen manifesterende zijbeuken met puntgevel onder zadeldak. Gevels van schip, transept en koor met verjongende steunberen per travee. Twee- of driedelige spitsboogvensters met bakstenen Y-traceringen en geprofileerde bakstenen omlijsting.

Beplesierd en beschilderd, met spitse scheibogen op ronde en halfronde zandstenen zuilen met octogonale sokkel en kapiteel. Zes korfboognissen in koor als overblijfsel van voormalig Romaans kerkje. Middenbeuk, koor en zijbeuken met spitse houten tongewelven.

Schilderijen: kopie van doek door Petrus Christus door A. Waterschoot, circa 1970-1975 (in doopkapel); De toonbroden door Avonds, 1898.

Beeldhouwwerk: 15de-eeuws kruisbeeld, afkomstig van Sint-Salvatorokapel (Nijhoven, Baarle-Nassau) en laatbarokke beelden van Heilige Petrus en Heilige Johannes Evangelist (in kapel rechts van de toren); voorts Heilige Katharina van Alexandrië en Heilige Remigius, 17de eeuw, Heilige Hubertus en Heilige Sebastiaan, 18de eeuw, Heilige Drogus en Heilige Antonius van Padua, 19de eeuw (in koornissen); eikenhouten beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind op sokkel met cartouche en engelenhoofdjes, tweede helft 17de eeuw en Heilige Jozef op console, 18de eeuw (boven de zijaltaren); eikenhouten beelden van Heilige Petrus en Paulus, eerste helft 19de eeuw (naast hoofdaltaar); Onze-Lieve-Vrouw van Smarten, hout, tweede helft 17de eeuw, kerstgroep door P. Cuypers en Heilig Hart, eind 19de eeuw (achterin de kerk).

Meubilair: grotendeels na de Tweede Wereldoorlog vervaardigd. Eikenhouten zijaltaren, uit de 19de eeuw; eikenhouten preekstoel, begin 18de eeuw. Orgel van 1954, door firma Pels uit Herselt. Klokken en torenuurwerk van 1954 door firma Horacantus uit Lokeren.

Zeer opmerkelijke glasramen, alle vervaardigd door Jos Hendrickx, 1959-1970.

- Afdeling Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumentenzorg, Bestuur voor Monumenten en Landschappen, archief, dossier 0660.
- Provinciaal Archief Antwerpen, Kerken, Baarle-Hertog, Sint-Remigius, dossier 7.
- BAX H.J., *Sint-Remigius Kerk Baarle-Hertog*, Baarle-Hertog, 1975.
- HENDRICKX J., *Glasramen in de Sint-Remigiuskerk te Baarle-Hertog*, (*Bulletin de la classe des beaux-arts*, 5e série, LIV, 1972, 6-9, p. 144-149).

Bron: DE SADELEER S. & PLOMTEUX G. 2002: *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Turnhout, Kanton Hoogstraten*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 16n4, Brussel - Turnhout.

Auteurs: Plomteux, Greet

Datum: 2002

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: Agentschap Onroerend Erfgoed (AOE)

Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Parochiekerk Sint-Remigius [online],
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46381> (geraadpleegd op 5 februari 2025).

Beheerder fiche: Agentschap Onroerend Erfgoed

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- Oppervlakte : 905 m²
- voeg grondplan toe : geen grondplan ter beschikking.
- noteer de vrije hoogte : 10 meter
- aantal zitplaatsen: 400

Opbouw (optioneel)

- type gebouw: kruisbasiliek
- Aantal en soort bijruimtes: 1 portaal, 1 sacristie, 1 gang.
- bespreek de opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw : beperkt

Voorzieningen

- Vul onderstaande tabel in met de huidige aanwezige voorzieningen in het kerkgebouw:

Sanitair	Ja, 1 toilet
Verwarming	aardgasketel met warme lucht, 2005
Verlichting	spaarlampen
Keukenvoorzieningen	neen

Audiosysteem	Ja. Is in orde
Beeldscherm(en)	neen
Rolstoeltoegankelijkheid	Is rolstoeltoegankelijk behalve het koorgedeelte
Diefstal- en brandbeveiliging	Ja, in de vorm van een elektronisch inbraakalarm, wel diefstal-maar geen brandalarmsysteem
Bliksembeveiliging	ja
Gsm-operatoren	neen

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

- Beschrijf de gebeurde ingrepen of eventuele toekomstige kansen m.b.t. duurzaamheid per onderdeel in onderstaande tabel

Zonnepanelen (en batterijen)	neen
Regenwateropvang	neen
Dakisolatie	neen
Groendak	neen
Warmtepomp	neen
Warmtenet	neen
Windenergie	neen
Aquathermie	neen

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Geen dieren aanwezig.

Bouwfysische toestand

Omdat het exterieur van de kerk in 2012 gerestaureerd is, is de bouwfysische toestand over het algemeen goed te noemen. Deze restauratie betrof vooral het vernieuwen van het voegwerk en stenen in de buitengevels, het vervangen van kapotte en ontbrekende leien van de toren en het dak, het indien nodig vervangen van zinken goten, afvoerpijpen, loden afdichtingen, het vernieuwen van de bliksembeveiliging, het nakijken en eventueel vervangen van houten constructies, schilderwerk etc.

Elke 2 jaar wordt monumentenwacht uitgenodigd om het gebouw te inspecteren.

Het kerkbestuur wil nu graag het interieur een opknapbeurt geven.

Op een groot aantal plaatsen is het stucwerk losgekomen. Als dit veroorzaakt wordt door optrekkend vocht moet dit eerst opgelost worden. Na reparatie hiervan moet het interieur gereinigd en opnieuw geschilderd worden.

2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is gelegen in het midden van het dorp en omsloten door andere bouwwerken en gelegen langs een hoofdstraat: de Molenstraat die de belangrijkste doorgaande weg is in de gemeente. Belangrijk is ook te vermelden dat de kerk centraal ligt in de dubbelgemeente Baarle-Hertog (België) en Baarle-Nassau (Nederland). Er is geen beschermd dorpsgezicht. De kerk is wel beschermd als zodanig. Op 300 meter van de kerk ligt in de Molenstraat ook de gemeentelijke begraafplaats. Op 300 meter ligt ook een ruime parkeerplaats (Loswal). Er is een geregelde busverbinding met Turnhout. De pastorie is ook vlakbij de kerk gelegen.

In de loop van de komende jaren wordt een bouwproject uitgevoerd: het “ PPS GEBIEDSONTWIKKELING - INBREIDINGSPROJECT CENTRUM TE BAARLE-HERTOG”, waarbij de pastorie mee geïntegreerd wordt in het project. Het voormalige leegstaande klooster wordt afgebroken evenals het gebouw van de voormalige vrije school. Ook de voormalige parochiezaal (de laatste jaren gebruikt als kaarsenmuseum) en 2 panden in de Molenstraat (nr 2 en 4), beiden gelegen naast en vlakbij de kerk, worden afgebroken en de gronden komen mee in het project. Het project dat weerhouden is houdt voldoende rekening met de bouwstijl van de omgeving van de kerk.

2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Sinds 01/01/2025 is pastoor E.H. Jan Braspenning met pensioen. In de kerk blijven de reguliere in niet-reguliere diensten verder doorgaan, ingebed in de werking van de Pastorale Eenheid Heilige Nicolaas van Poppel. Hierdoor is er om de 14 dagen op zondag om 9.30 uur afwisselend een Eucharistieviering of een gebedsviering. E.H. Braspenning blijft (voorlopig) nog in de pastorie wonen en stelt zich dienstbaar op. Het aantal kerkgangers loopt langzaam terug (nu 30 tot 50 personen per viering).

De andere activiteiten zijn :

- Dopen : ± 5 / jaar
- 1^e communie: ± 24 kinderen / jaar
- Vormselviering: ± 16 kinderen / jaar
- Uitvaarten: ± 7 per jaar. Aantal aanwezigen: ± 300 personen. Bij sommige uitvaarten zijn alle beschikbare plaatsen (450) bezet. Steeds minder mensen kiezen voor een kerkelijke uitvaart en gaan naar het crematorium.
- Huwelijken: 1 à 2 per jaar
- Lagere school: 4x per jaar
- Jubilea van parochianen en verenigingen.
- Kaarskensprocessie, georganiseerd door Stichting “de Vrienden van Lourdes”
- Dodenherdenking
- Sint-Hubertusviering

- Repetitie zangkoor: 1x per week

De kerk kan ook bezocht worden ism het plaatselijke VVV. Er kunnen ook rondleidingen georganiseerd worden. Het historisch monument heeft een prachtig interieur, mede door de 19 glasramen welke gemaakt zijn door glaskunstenaar Jos Hendrickx.

De kerk wordt ook dagelijks opengesteld ($\pm$ 8 uren / dag). Via de afgesloten glazen deur kan men vanuit het portaal het interieur van de kerk bewonderen, in stilte even bezinnen en eventueel een kaarsje aansteken. Heel veel toeristen maken van deze gelegenheid gebruik. De kerk wordt facultatief ook gebruikt voor concerten.

2.2. SINT-RUMOLDUS in BAARLE-HERTOG – ZONDEREIGEN

Referentie : id: 158394 : <https://id.erfgoed.net/afbeeldingen/158394>

2.2.1. Identificatie

Naam: Sint-Rumoldus

Geografische ligging

- Zondereigen 6, 2387 BAARLE-HERTOG
- Provincie: ANTWERPEN

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: ANTWERPEN
- Dekenaat of Regio: Dekenaat Kempen Oost
- Pastorale Eenheid : Heilige Nicolaas van Poppel
- Parochie: Sint-Rumoldus

Eigenaar: de gemeente Baarle-Hertog

Bescherming(en)/vastgesteld

- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Parochiekerk Sint-Rumoldus
Deze vaststelling is geldig sinds 29-03-2019.

2.2.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Gelegen op de hoek met Zondereigen Gel. In 1464 kreeg Zondereigen een kapel, afhankelijk van de Sint-Remigiusparochie in Baarle-Hertog; zelfstandige parochie sedert 1842.

Vrijstaande neogotische kerk naar ontwerp van J. Van Gastel, in 1859-1860 opgericht ter plaatse van vroegere kapel; deels vernield op 2/10/1944, in 1949 heropgebouwd en vergroot naar ontwerp van R. Van Steenberghe senior.

Georiënteerde pseudo-kruisbasiliek met driebeukig schip van vier traveeën, ingebouwde westtoren en ingebouwd vlak afgesloten transept; in 1949 vergroot met gedeeltelijk lager uitgebouwd koor van twee traveeën met aanleunende sacristie en berging en halfronde apsis. Baksteenbouw met leien bedaking; een groot doorlopend zadeldak bedekt het schip en de eerste koortravee, een licht geknikt zadeldak de tweede koortravee en de annexen, een koepeldak de apsis.

Vijfledige toren onder ingesnoerde leien spits met smeedijzeren kruis; hoeksteunberen verjongend ter hoogte van de galmgaten. Eenvoudige segmentboogdeur, sobere blindnissen en boogfries; omlijste steigergaten. Spitsboogvensters, met neogotisch maaswerk in voor- en zijbeukgevels. Zijbeuken met steunberen per travee.

Bepoetst en beschilderd interieur. Spitsboogarcades. Kruisribgewelven

Beeldhouwwerk: gepolychromeerd houten beeld van de Heilige Rumoldus, tweede helft 15de eeuw of 16de eeuw; gekleed beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind + wereldbol en scepter, 19de eeuw; neogotisch kruisbeeld, messing, tweede helft 19de eeuw; Heilige Jozef met Kind door B. Gerrits, en Heilig Hart van Jezus en Heilig Hart van Maria door J. Jacobs, circa 1949. Glasramen: door Jan Huet, circa 1950-1956 en J. Rabau, 1959 (in koor en zijkoren).

Neogotisch smeedijzeren hek aan doopkapel, tweede helft 19de eeuw; marmeren doopvont met koperen deksel, tweede helft 19de eeuw; orgel van 1951-1953 door G. D'Hondt, Herselt.

- Architectuurarchief Vlaanderen, Fonds R. Van Steenberghe, dossier 30.
- Provinciaal Archief Antwerpen, Kerken, Baarle-Hertog, Sint-Rumoldus, dossier 2, 6, 10.

Bron: DE SADELEER S. & PLOMTEUX G. 2002: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Turnhout, Kanton Hoogstraten, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 16n4, Brussel - Turnhout.

Auteurs: Plomteux, Greet

Datum: 2002

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: Agentschap Onroerend Erfgoed (AOE)

Heldenhuldezerk tegen de zuidmuur van de kerk met een Keltisch kruis. Het werd opgericht door de plaatselijke afdeling van de Vlaamse Oud-Strijdersbond. Het letterwoord AVV-VVK en de Vlaamse leeuw die in de tombe gegraveerd is, verwijzen naar de Vlaamse ontvoogdingsstrijd.

Op het kerkhof van Zondereigen bevonden er zich oorspronkelijk minstens drie heldenhuldezerken.

- VAN GILS F. 2013: Hoogspanning aan de Belgisch-Nederlandse grens, Baarle-Hertog-Nassau, 336.
- S.N. s.d.: Kerkhof Zondereigen [online], Databank Heldehulde (geraadpleegd op 7 maart 2024).

Auteurs: Decoodt, Hannelore; Van den Borne, Steven

Datum: 24-02-2014

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: Agentschap Onroerend Erfgoed (AOE)
Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Parochiekerk Sint-Rumoldus [online],
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46416>
(geraadpleegd op 5 februari 2025).

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte in m²: 545 m²
- voeg grondplan toe : geen grondplan aanwezig
- noteer de vrije hoogte : 6 meter
- aantal zitplaatsen: 280

Opbouw (optioneel)

- type gebouw: neogotische kerk
- Aantal en soort bijruimtes: 1 portaal, 1 sacristie, 1 bergplaats
- bespreek de opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw : beperkt
- Grote klok: 1960 van 835 kg. brons, Petit en Fransen Aarle-Rixtel Noord-Brabant, toon fa.
- Kleine klok: 1823 van 105 kg. brons, Andreas Van der Gheyn Leuven, toon sol
- De toren is 44 m. hoog

Voorzieningen

- Vul onderstaande tabel in met de huidige aanwezige voorzieningen in het kerkgebouw:

Sanitair	In het voorportaal van de sacristie (rechts) Er is 1 toilet
Verwarming	Aardgasketel met warme lucht
Verlichting	Overwegend LED
Keukenvoorzieningen	neen
Audiosysteem	Ja en werkt naar behoren
Beeldscherm(en)	neen
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja, behalve het koor.
Diefstal- en brandbeveiliging	neen
Bliksembeveiliging	ja
Gsm-operatoren	neen

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

- Beschrijf de gebeurde ingrepen of eventuele toekomstige kansen m.b.t. duurzaamheid per onderdeel in onderstaande tabel

Zonnepanelen (en batterijen)	neen
-------------------------------------	------

Regenwateropvang	neen
Dakisolatie	neen
Groendak	neen
Warmtepomp	neen
Warmtenet	neen
Windenergie	neen
Aquathermie	neen

Biodiversiteit (optioneel als er geen dieren aanwezig zijn)

- Geen dieren aanwezig.

Bouwfysische toestand

De gebrandschilderde ramen zijn in 2014 gerestaureerd. De overige ramen moeten vernieuwd of gerestaureerd worden. Deze ramen zijn niet meer lucht- en waterdicht en maakt het verwarmen van de kerk extra duur. De muren van de kerk zijn behandeld tegen opstijgend vocht en opgeschilderd.

Monumentenwacht heeft geconstateerd dat de toren los komt van het kerkgebouw. De scheuren in de kerk worden opgevolgd door Monumentenwacht.

Op langere termijn moet het voegwerk van de kerk en vooral van de toren een behandeling krijgen. Het voegwerk is over het algemeen sterk uitgespoeld waardoor de legmortel zal beginnen te verzanden (Monumentenwacht).

Uitgevoerde werken:

- **Binnenmuren:** Behandeling tegen opklimmend vocht werd uitgevoerd door de firma Janssens nv, Nieuwe Dreef, 17, te 9160 Lokeren voor de prijs van € 24.812,60 excl. Btw. De muren werden geschilderd in samenspraak door de gemeente Baarle-Hertog en de gemeente Merksplas. Het materiaal werd betaald door de kerkfabriek.
- **Gebrandschilderde ramen:** De restauratie van de gebrandschilderde ramen en het voorzien van beschermend glas werd uitgevoerd door de firma Renotec, Winkelomseheide 229 te 2440 Geel

Toekomstige werken:

- **Het orgel:** Offerte van orgelmaker de Munck-Claessens : Grondige reiniging: € 6.300, Herbelering van de balgen: € 9.300.
- **Ramen:** Het restaureren van de niet-gebrandschilderde ramen. Deze ramen zouden ook voorzien moeten worden van beveiligingsglas.
- **Toren en kerkmuren :** Voor een langere termijn zouden de muren opnieuw moeten ingevoegd worden.

2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is gelegen in het centrum van het rustige kerkdorp Zondereigen, pal aan het enige belangrijke kruispunt in het dorp. Er is echter geen eigenlijke parking ter beschikking. Wel zijn er parkeerplaatsen langs de rijbaan gesitueerd. De school ligt op 450 meter van de kerk en de begraafplaats op 250 meter. Er is een regelmatige doch geen frequente busverbinding vooral in functie van het leerlingenvervoer naar Hoogstraten en Turnhout. Tegenover de kerk ligt de parochiezaal die door de verenigingen en de bewoners van Zondereigen gebruikt wordt. Naast de kerk is nog een stukje open ruimte tussen de kerk en de voormalige pastorie.

2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De meeste kerkgangers zijn vijfenzestigplussers. Maar bij sommige misintenties zijn de jongeren ook aanwezig (bij een misintentie voor opa of oma).

Er is slechts één eucharistieviering in het weekend: zaterdag om 16.30 uur. In de regel is het een eucharistieviering, bij uitzondering een gebedsdienst.

Gemiddeld zijn er 20 kerkgangers, soms meer, soms minder.

Met Kerstmis 2024 waren er 131 kerkgangers en met Pasen 2024 waren er 93. De parochie telt ongeveer 800 inwoners, ongeveer gelijk verdeeld over Baarle-Hertog en Merksplas.

Zondereigen heeft één gebedsleider die van de bisschop de machtiging heeft gekregen om voor te gaan in een uitvaart en bij een gebedsdienst. In 2014 waren er 3 uitvaarten in de kerk en één in het crematorium. Tijdens deze uitvaarten hebben we gewoonlijk een volle kerk. Er staan 280 stoelen in de kerk.

In 2024 waren er geen huwelijken.

De basisschool heeft vier vieringen in de kerk waarvan drie eucharistievieringen en één gebedsdienst: begin schooljaar, kerstviering met Welzijnszorg, paasviering met Broederlijk Delen en het schooljaar wordt besloten met een gebedsdienst met uitreiking van de rapporten en een mogelijke bespreking van de resultaten.

Okra heeft twee keer per jaar een eucharistieviering in de kerk: met Kerstmis en met Pasen.

De eerste communie gebeurt om de twee jaar met Ons-Heer-Hemelvaart. Zo bekomen we een grotere groep. De voorbereiding gebeurt hoofdzakelijk in de Vrije Basisschool. De voorbereiding op het vormsel gebeurt hoofdzakelijk in Merksplas, het vormsel zelf ook.

De voorbereiding van de eerste communie gebeurt hoofdzakelijk in de Vrije Basisschool. Daar er slechts om de twee jaar een voorbereiding van de eerste communie is, kan de hele klas, eerste en tweede leerjaar, bij het gebeuren betrokken worden.

De kerk wordt ook gebruikt voor een kerstconcert, voor concerten en repetities van de leerlingen van de "Academie voor Muziek en Woord: De Noorderkempen" en voor repetities

van het parochiekoor. Ter gelegenheid van 750 jaar Zondereigen is er een mooie tentoonstelling geweest met de kerkschatten.

Er zijn ook enkele rondleidingen in de kerk voor de kandidaat eerste communicanten en de vormelingen en soms op aanvraag.

3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Baarle-Hertog - Centrum	Sint-Remigius	De A-status blijft behouden : De kerk blijft behouden voor de eredienst en er wordt werk gemaakt van valorisatie
Baarle-Hertog - Zondereigen	Sint-Rumoldus	Krijgt de B-status en dient dus onderzocht te worden naar een nevenbestemming of naar een herbestemming

3.1.1. Sint-Remigius Baarle-Hertog-Centrum

De parochie is vanaf 01/01/2025 volledig ingebed en geïntegreerd in de Pastorale Eenheid Heilige Nicolaas van Poppel (Arendonk, Ravels, Baarle-Hertog), waar in elke gemeente 1 kerk open blijft (nu alsnog 2 in Arendonk) en waarin voorzien is dat er in elke kerk/gemeente in het weekeinde een viering zal zijn.

De kerk trekt ook gelovigen aan van de Nederlandse buurgemeente Baarle-Nassau. Conform de afspraken in de Pastorale Eenheid blijven de reguliere diensten behouden in de gemeente Baarle-Hertog.

3.1.2. Sint-Rumoldus Zondereigen

Vooraf dient meegedeeld te worden dat een aanpassing van de bestemming met alle gevolgen vandien lokaal zeer gevoelig ligt.

Toch zijn er een aantal elementen die een bestemmingswijziging kunnen verantwoorden:

Bij het wegvallen van de enige gebedsleider\koster\lector (die intussen de 81 gepasseerd is) ontstaat er een ernstige probleemsituatie naar helpers en ondersteuning in de parochie. Zondereigen is pastoraal aangewezen op Merksplas vermits het behoort tot de Pastorale Eenheid Don Bosco (Beerse, Merksplas, Vosselaar).

Met betrekking tot de kerk, de kerkfabriek, het centraal kerkbestuur en het kerkenbeleidsplan is men aangewezen op de gemeente Baarle-Hertog waar Sint-Remigius bij de Pastorale Eenheid Heilige Nicolaas van Poppel hoort.

Er is tevens een tendens om meer aansluiting te vinden inzake het Vormsel bij Sint-Remigius in Baarle-Hertog.

De kerngroep in Zondereigen is eerder nog weinig actief. De pastoor van Merksplas bereikt de pensioengerechtigde leeftijd van 75 jaar in 2026 en een directe opvolging is waarschijnlijk niet haalbaar. Het aantal uitvaarten is er beperkt en het aantal huwelijken zeer beperkt. In 2024 waren er 3 uitvaarten en er waren geen huwelijken.

Binnen de Pastorale Eenheid Don Bosco wordt er tenslotte gewerkt richting de 3 basisgemeenschappen Beerse (Centrum), Merksplas en Vosselaar (Centrum) wat de uitvoering van de eredienst betreft.

3.2. Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

3.2.1. Sint-Remigius Baarle-Hertog-Centrum

Deze kerk blijft behouden voor de eredienst en is gevaloriseerd.

Aan deze kerk die voor de eredienst zal blijven gebruikt worden zijn er echter ook wel aandachtspunten cfr eerdere bezoeken van Monumentenwacht en andere studies, zoals bijvoorbeeld de isolatie van het gewelf en het probleem van optrekkend vocht dat in de toekomst de nodige aandacht moet krijgen.

3.2.2. Sint-Rumoldus Zondereigen

Voor de kerk van Zondereigen moet in de komende jaren duidelijk worden wat de toekomst van het kerkgebouw gaat zijn. Afgaande op en rekening houdend met de pastorale visie dient er bekeken te worden of men gaat naar een herstemming dan wel naar een nevenbestemming. Vandaag is deze invulling nog niet concreet. Bij deze denkoefening dient zeker de lokale gemeenschap betrokken te worden. Bij het eventueel opzetten van een project mbt de leefbaarheid van de gemeenschap te Zondereigen dient de toekomst van de kerk mee opgenomen te worden. Deze legislatuur wil de gemeente in elk geval werk maken van het onderzoek naar een her- dan wel nevenbestemming.

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn.

Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop en door de gemeenteraad.

Dit principe is toe te passen bij de start van elke nieuwe legislatuur.

Volgens het Eredienstendecreet dat in werking treedt vanaf 1 januari 2025 moet elk kerkenbeleidsplan in de eerste zes maanden van elke nieuwe legislatuur vernieuwd of herbevestigd worden.

Antwerpen, 16 april 2025

College van burgemeester en schepenen
Parallelweg 1
2387 Baarle-Hertog

Mijnheer de burgemeester,
Geacht college,

Ik heb het kerkenbeleidsplan van Baarle-Hertog en het bijhorende collegebesluit goed ontvangen.

Ik dank u dat u met zorg voor de geloofsgemeenschap en de kerkgebouwen op het grondgebied van Baarle-Hertog op een positieve manier heeft meegewerkt aan dit plan. Het is een belangrijke bijdrage voor de huidige en toekomstige rol en werking van onze kerkgemeenschap.

Ik lees in de toekomstvisie van het plan dat

- de Sint-Remigiuskerk voor de eredienst behouden blijft en dat er ernstig werk gemaakt wordt van valorisatie (A-kerk).
- voor de Sint-Rumolduskerk tijdens deze legislatuur onderzocht wordt of er werk kan gemaakt worden van neven- of herbestemmen (B-statuut).

Ik ga akkoord met dit plan.

Ik stuur deze brief tevens naar het team van de pastorale eenheden Heilige Nicolaas van Poppel en Don Bosco en naar het centraal kerkbestuur.

Hoogachtend,

+ Johan Bonny
Bisschop van Antwerpen

Kopie: Vicaris-generaal Wim Selderslaghs